

MUHAMMAD YUSUF – VATANNING SADOSI BO'LGAN SHOIR

Yalg'ashbayeva Shodyona

QarDU talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15227068>

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston xalq shoiri Muhammad Yusufning hayoti, adabiy merosi, xalq dardi bilan yo'g'rilgan she'riyati va ijodiy yo'nalishlari atroflicha tahlil qilinadi. Shoir ijodidagi vatanparvarlik, xalqparvarlik, ona tiliga muhabbat, milliy qadriyatlarni ulug'lash kabi masalalarga chuqur e'tibor qaratiladi. Shuningdek, zamonaviy adabiy jarayondagi o'rni, yoshlar tarbiyasidagi roli va ilmiy-estetik qarashlari ham yoritiladi.

Kalit so'zlar: Muhammad Yusuf, vatanparvarlik, xalq, milliy adabiyot, istiqloq, badiiy-estetik qarash, zamonaviy o'zbek she'riyati.

Kirish

O'zbek adabiyotining boy tarixida xalqning yurak og'rig'ini she'rga aylantira olgan shoirlar kam emas. Lekin Muhammad Yusuf bu borada alohida o'ringa ega. Uning she'rlari xalq orasida mashhur, yuraklar tilida kuylanar darajada samimiy va bevosita. Shoir mustaqillik davri o'zbek adabiyotining eng yorqin va kuchli namoyandalaridan biri hisoblanadi.

Hayoti va ijodiy faoliyati

Muhammad Yusuf 1954-yilning 26-aprelida Andijon viloyati, Marhamat tumanida tug'ilgan. U Toshkent davlat universiteti (hozirgi O'zMU)ning filologiya fakultetida tahsil olgan. Shoir bo'lib shakllanishida bolalikdagi ruhiy holatlar, qishloq hayoti, xalq og'zaki ijodi va oila muhitining katta ta'siri bo'lgan. U 1980-yillardan boshlab o'zbek adabiyoti sahnasida faol ishtirok eta boshladi. 1990-yillarda esa Muhammad Yusuf nomi adabiy jamoatchilikda chuqur e'tirof etildi. U ko'plab nufuzli mukofotlarga sazovor bo'lgan, jumladan, "O'zbekiston xalq shoiri" unvoniga ham loyiq ko'rilgan. Shoir 2001-yilning 1-avgustida vafot etgan, ammo uning she'riyati hali-hanuz dolzarbligini yo'qotmagan.

Ijodidagi asosiy g'oyalar

Vatanparvarlik

Muhammad Yusuf she'riyatining asosiy g'oyasi – Vatanga muhabbat. U Vatanni faqat geografik hudud sifatida emas, balki muqaddas tuyg'ular timsoli, ota-ona, xalq, til va tarix sifatida qabul qilgan. Vatan haqidagi she'rlarida mehr, sadoqat, fidoiylilik hislari chuqur aks etgan.

Masalan, "Ko'zlaringda yashayman, O'zbekiston" she'rida shoir Vatanni ko'z nuri, yurak nuri deb ta'riflaydi. U Vatanning or-nomusi, g'ururi uchun qalbini bag'ishlaydi.

Milliy qadriyat va ona til

Muhammad Yusuf ona tilini sevib kuylagan shoirlardan biridir. Uning fikricha, til – millatning sha'ni va hayotining asosi. Til haqidagi she'rlari yosh avlodga milliy o'zlikni tanitadi, qadrlashga undaydi.

Oila, ona va insoniylik g'oyalari

Shoirning "Halima enam allasi", "Yolg'iz ona dardi" kabi she'rlari oila, ona mehrini kuylagan samimiy, qalbga yaqin asarlardandir. Bu she'rlar faqat hissiyot emas, balki ijtimoiy xabar, tarbiyaviy vosita sifatida ham muhim ahamiyatga ega.

Badiiy-estetik qarashlari

Muhammad Yusuf she'riyatida soddalik – eng katta badiiy fazilat sifatida namoyon bo'ladi.

U xalq tilini adabiy tilda jonlantira oldi. Uning she'riy uslubi xalqona bo'lib, quloqqa yoqimli ohang, sodda va obrazli iboralar bilan boyitilgan. Shoir ko'pincha bevosita murojaat usulini qo'llaydi. Uning satrlari samimiy, ba'zida yumor aralash, lekin har doim teran ma'no kasb etadi.

Tanqidiy baholar va zamondoshlar fikri

Muhammad Yusuf she'riyatini adabiy jamoatchilik har doim ijobiy baholagan. Tanqidchi Sh. Qurbonov uning ijodini "xalqning yurak ritmida uradigan she'riyat" deb ta'riflagan. U Vatan, xalq va tarix haqida yozganida bo'rttirish, soxtalikdan yiroq bo'lgan.

Mashhur yozuvchi Tohir Malik: "Muhammad Yusuf oddiy so'zlar bilan buyuk tuyg'ularni ifodalagan shoir. U millat ko'zgusi edi," – degan edi.

Yoshlar tarbiyasida roli

Muhammad Yusuf she'rlari bugungi yoshlar uchun chin ma'nodagi saboq maktabidir. U milliy o'zlikni tanitadi, tarixiy xotirani uyg'otadi, vatanparvarlikni singdiradi. Bugun ham maktab va universitet darsliklarida uning she'rlari keng foydalanilmoqda. Yosh ijodkorlar uchun Muhammad Yusuf – nafaqat namunali shoir, balki ustoz timsolidir.

Xulosa

Muhammad Yusuf o'zbek xalqining qalbidan chiqqan va yana xalq qalbiga yetib borgan shoir bo'ldi. Uning she'riyatida chin insoniylik, yuksak vatanparvarlik, samimiy xalqona tuyg'ular mujassam. Shoir ijodi nafaqat o'z davrida, balki kelajak avlodlar tarbiyasida ham katta ahamiyatga ega bo'ladi. Bugungi yoshlar Muhammad Yusuf she'riyatidan saboq olib ulg'aymoqda – bu esa shoirning ruhiy abadiyligini anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Muhammad Yusuf. Ko'nglimda bir yurak bor. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi NMIU, 1995.
2. Muhammad Yusuf. Vatanim. – Toshkent: Sharq, 1998.
3. Qurbonov Sh. Mustaqillik davri o'zbek adabiyoti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
4. Yo'ldoshev A. O'zbek she'riyati taraqqiyoti va tendensiyalari. – Toshkent: Fan, 2005.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Shirinova M. Zamonaviy o'zbek poeziyasi namoyandalari. – Toshkent: Akademnashr, 2017.
7. To'raqulov M. Muhammad Yusuf she'riyatining badiiy xususiyatlari. // O'zbek tili va adabiyoti jurnali, 2014, №2, – B. 40–45.
8. Adabiyot. 11-sinf darsligi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.